

Itt az időuzsonnázni!

A TEVÉKENYSÉG IDŐTARTAMA

6-8 óra

PRIORITÁS

Természettudomány és
technika

ÉVFOLYAM

3. és 4.

KULCSKOMPE- TENCIÁK

Természettudomány és technika

Anyanyelvi kompetencia

Szociális és interkulturális kompetencia

Matematika

RÖVID LEÍRÁS

A tanulók az osztrák „uzsonna” (Jause) kifejezéssel és annak különböző jelentéseivel foglalkoznak. A cél egy személyes uzsonnázó deszka elkészítése mindennapi használatra. Ehhez a diákok közösen kitalálják a munkafolyamat egyes lépéseit és kreatív ötleteiket vázlatok formájában mutatják be.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK

Technika

A diákok megtanulnak bánni a ráspollyal, reszelővel és csiszolópapírral a fa felületek kezeléséhez. Ezen kívül megtanulják a fűrőgép és égetőpáka használatát.

Anyanyelvi kompetencia

A diákok jellemeznek egy általuk rajzolt képet egy élethelyzetről. Közösen feljegyzik a munkafolyamat lépéseit és azokat betartják a gyakorlatban.

Matematika

A tanulók átismétlik a különbséget a szélek és sarkok között azáltal, hogy azokat megjelölik a vázlatukon. A vázlatot átmásolják egy valódi tárgyra a különböző méretviszonyok figyelembevételével.

Szociális és interkulturális kompetencia

A tanulók kidolgozzák az étkezési szokásaik közötti regionális és kulturális különbségeiket. Továbbá az ötleteikkel aktívan részt vesznek a kidolgozási folyamatban.

ELŐKÉSZÍTÉS

Anyagok

- egy kezeletlen, lehetőség szerint világos keményfa deszka (hossz = 20 cm, szélesség = 15 cm, vastagság = 1,5 cm)*

*mennyiség tanulónként

Eszközök

- ráspoly
- reszelő
- durva és finom csiszolópapír
- fűrógép, ha szükséges
- forrasztópáka különböző égetőfejekkel és beégető bélyegekkel (pirogravírozó)

FOLYAMAT

Első lépések

A tanító a diákokat négyesével csoportba osztja és a „Képkártyák: Étkezési szokások” nevű képkártyákat jól láthatóan elhelyezi az osztályteremben. Az alábbi kérdések kerülnek fel a táblára, amelyeket a csoportokban egymás között megbeszélnek.

- Hogy ebédelsz?
- Különbözik a hétköznapi ebéded a hétvégitől?
- Milyen étkezések vannak még nálatok?
- Vannak otthon az étkezésre vonatkozó szabályok?
- Mit jelent számodra az „uzsonna” szó?

Egy kb. 10 perces beszélgetés után egyéni munka következik. A „Feladatlap: Uzsonnaidő van” feladatlap segítségével a diákok megvizsgálják az uzsonnázási szokásaikat és időket. Egy közös beszélgetés során az osztály megállapítja a regionális és kulturális különbségeket.

Például:

- Az uzsonna használható az iskolai uzsonna, a délutáni uzsonna vagy a vacsora megnevezésére is.
- Élelmiszerek
- Étkezések ideje
- A táplálékfelvétel módjai

Ausztriában egy hagyományos mód a „fatányéros uzsonna”, amelyet a hozott tárgyak, vagy egy kép segítségével beszéljünk meg a tanulókkal.

A munkadarab előkészítése

Az uzsonnázó deszka lehetséges tulajdonságainak megbeszéléséhez a tanulók azt a feladatot kapják, hogy hozzanak otthonról egy uzsonnázó vagy vágódeszkát.

Az ezt követő órán a diákok körben ülve bemutatják a magukkal hozott deszkákat és megbeszélik azok különböző tulajdonságait. Például:

- A deszka formája
- Felfüggesztésre szolgáló lyuk
- Lekerekített sarkok és szélek a könnyebb kezelés érdekében
- Barázdák a folyadék felfogásához

A továbbiakban a tanulók közösen átgondolják a munkafolyamat lépéseit és feljegyzik azokat a táblára. Azt is megbeszélhetik, hogy az egyes lépésekhez milyen eszközök alkalmasak.

- Az élek és sarkok lekerekítése (ráspoly, reszelő)
- A lyuk kimérése, jelölése és kifúrása (vonalzó, ceruza, fúrógép)
- Valamennyi felület simára csiszolása (durva és finom csiszolópapír)

Végül egy további lehetőség bemutatására kerül sor, amellyel a munkadarab feliratozható. Ehhez a tanító egy égetőpákát használ különböző hegyekkel és bemutatja annak kezelését egy próbadarabon.

A „Feladatlap: Az én uzsonnázó deszkám” feladatlap segítségével a tanulók el tudják kezdeni a vázlatuk elkészítését.

A munkadarab elkészítése

Az előkészületek után a tanulók kapnak egy fadeszkát és időt arra, hogy a megnevezett lépéseket végrehajtsák a deszka elkészítéséhez. A famunkálatok befejezése után a tanulók elkezdik a gyakorlást az égetőpákával egy próbadarabon, a tanító utasításai alapján. Ehhez kipróbálhatják a különböző hegyeket, és átismétlik a biztonsági szabályokat, mint például, hogyan kerüljék el az égéseket az égetőpáka helyes és óvatos tartásával, hogyan tegyék le az égetőpákát és hogy húzzák ki a készüléket, amikor nem használják azt.

Miután elég időt fordítottak a gyakorlásra, a tanulók átmásolják a mintájuk vázlatát a fadeszkára egy ceruzával és a piropákával átrajzolják a vonalakat.

További ötletek

A további tanítási egységekben az osztály előkészíthet egy közös uzsonnázást. Ezt össze lehet kötni a matematikával és az egészséges étkezéssel, amennyiben közösen kiszámolják a szükséges ételek mennyiségét, bevásárlólistát írnak és elkészítik az uzsonnát az általuk elkészített uzsonnázó deszkákon.

DIFFERENCIÁLÁSI LEHETŐSÉGEK

Az égetendő minta szabad kiválasztása által az elkészítés a nehézségi fokok szerint differenciálható. Ennek érdekében a tanulók lehetőséget kapnak az ötletelésre egy kreatív szakasz keretein belül, majd a tanítótól egyéni visszajelzést kapnak a vázlat gyakorlati megvalósításával kapcsolatban.

LETÖLTHETŐ ANYAGOK ÉS MÉDIA

Képkártyák - Étkezési szokások
Feladatlap - Uzsonnaidő van
Feladatlap - Az én uzsonnázó deszkám

TOVÁBBI HÁTTÉRISMERETEK

Mi a faégetés?

A faégetésnél, illetve pirográfia esetén (amely a görög „pyr” = tűz „graphie” = írásművészet szóból származik) egy hagyományos technikáról van szó, amely a fa, parafa, bőr és más anyagok égetéssel készített díszítésével foglalkozik.

A pirográfia történelmi fejlődése

A pirográfia hosszú múltra tekint vissza. Már az ősi egyiptomiak és több afrikai törzs is üzte ezt a „tűzművészetet”. Egyszerű eszközöket alkalmaztak a természetes, fából vagy csontból készült munkadarabok égetési technikával való díszítéséhez. Ehhez izzó (tűzben felforrósított) fémcsúcsokat használtak.

Sok évszázaddal később pedig megjelent az elektromosság, amely nélkül ma már el sem tudjuk képzelni az életünket. Ennek következtében megváltozott az eszköz is, amelyet az égetéshez használtak: Egyszerű forrasztóeszközök váltották fel a „feltűzesített” fémcsúcsokat.

Tippek a fa kiválasztásához

Puha, világos fák, mint nyírfa, juharfa, hársfa vagy nyárfa az ideális. A puhaság és egyenes szerkezet miatt az égetés akadályok nélkül sikerül. Továbbá az égetett motívumok a világos felületen tökéletesen érvényesülnek. A kemény fák, mint a bükkfa vagy a tölgyfa, vagy a határozott évgyűrűkkel járó fák, mint az erdei- vagy a lucfenyő kevésbé megfelelőek. Az intenzív érezet és a sötét színárnyalat bekorlátozza a kialakítási lehetőségeket. Használjon természetes, kezeletlen fát.

A biztonság a legfontosabb

A technika mindenképpen rejt magában egészségügyi kockázatot. A fa felület égetésekor füst keletkezik (szén). Ezen kívül az égetés során káros gőzök keletkezhetnek (a gyanta, a gombás szennyeződések vagy a fában található kémiai adalékanyagok elégetésekor). Ha hosszabb ideig van kitéve ezeknek a gőzöknek, a tüdőt és az orrot érintő megbetegedések, valamint agykárosodás lehetősége áll fenn.

Ezért tartsa be az alábbi utasításokat, hogy gondoskodjon a megfelelő biztonságról:

- Csak jól szellőző helyiségben égessen.
- Viseljen védőmaszkot és védőszemüveget.
- Használjon elszívóberendezést a gőzökhöz.
- Használjon jó minőségű tiszta fát.
- Soha ne állítsa túl magasra az égetőpálca hőmérsékletét. Inkább mindig alacsonyabb hőmérsékletekkel dolgozzon, és égessen több réteget.
- Az égető készüléket soha ne hagyja felügyelet nélkül bedugva. Végül is egy elektromos készülékről van szó, amely tüzet okozhat.
- Az égetőfej cseréje előtt mindig várja meg, hogy az aktuális égetőfej kihűljön, hogy ne égesse meg magát.

Tanuljon meg égetni!

- Tartsa az égetőpálcát úgy, mint egy tollat - tehát a hüvelyk- és mutatóujj között.
- Ne nyomja túl erősen, hogy ne koptassa el a hegyét. A felület gondos előkészítése esetén a hegy szabályosan csúszik a fán.
- Mindig fentről lefelé haladjon az égetéssel.
- Ne húzzon hosszú vonalakat, hanem szakaszonként haladjon (különben fennáll annak a kockázata, hogy valahol megakad a fában.)
- A kisebb hibák legtöbbször csiszolópapírral eltüntethetők, majd az égetőpálcával kijavíthatóak.
- A gyors mozdulatok az égetőpálcával inkább világos, lassabb mozdulatok pedig sötétebb vonalakat ill. felületeket eredményeznek.
- A hőmérsékletet inkább túl alacsonyra állítsa be, mint túl magasra, mert: A túl világos vonalakat később minden probléma nélkül sötétítheti, a sötét vonalakat azonban alig lehet halványítani.
- Ne felejtse el a hegyet - vagyis az égetőpálca csúcsát - folyamatosan tisztán tartani. Ha ugyanis bepíszkolódik, akkor már nem csupán Önön múlik a mű végeredménye.

(Felkeresve 2020. 02. 13-án: <https://www.talu.de/brandmalerei/>)

FÜGGELÉK ÉS KAPCSOLÓDÓ LINKEK

Interaktív e-könyv: Uzsonnaidő van?

<https://skooly.at/k/?crjf2uf>

